

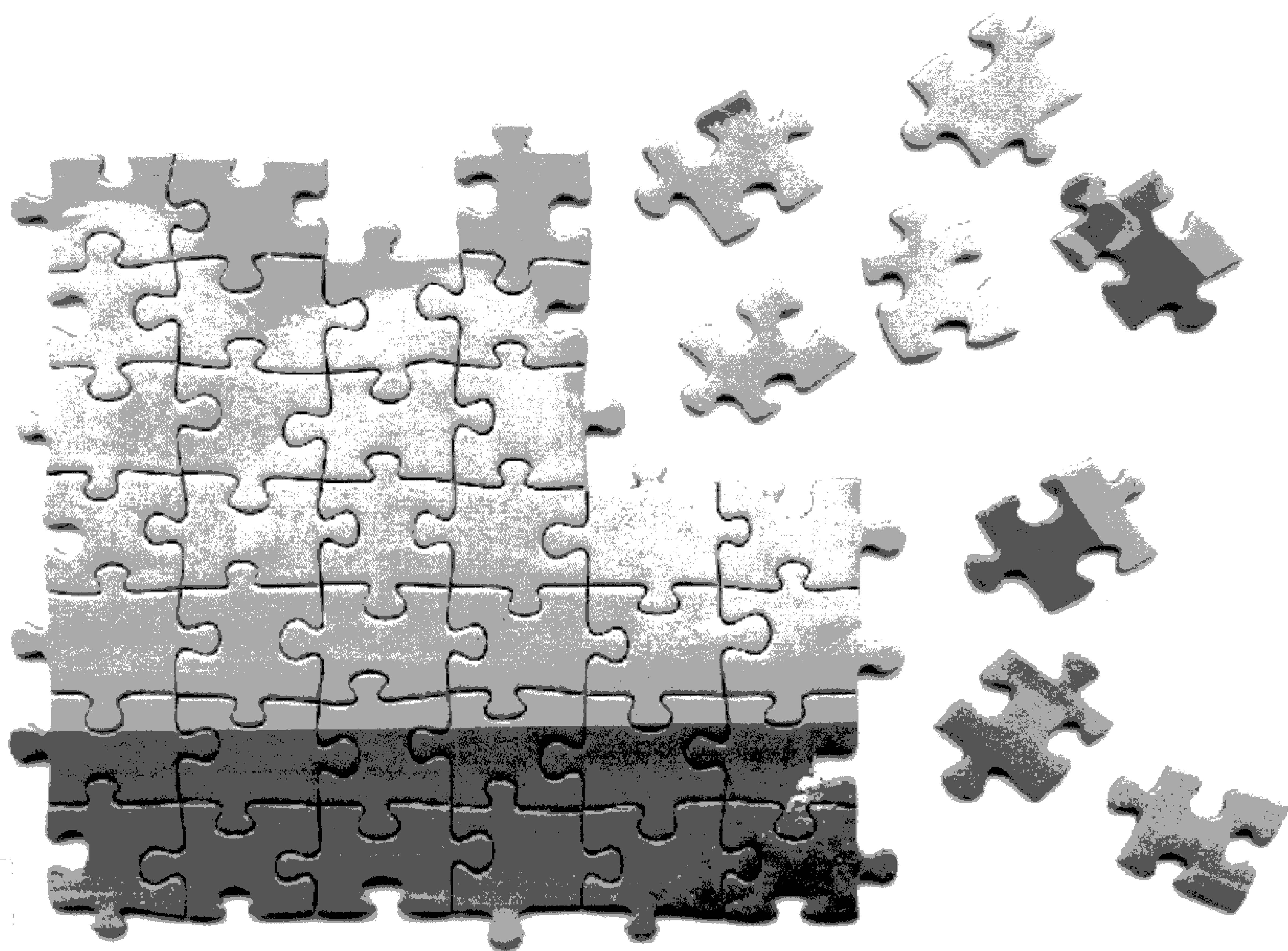
ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΚΟΥΡΟΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΑΝΙΑΔΑΚΗ

Ψυχοπαθολογία

παιδιών και εφήβων

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΤΥΠΩΘΗΤΩ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

618.929.9
LAK

ΕΥΔΟΞΟΣ
2013

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΚΟΥΡΟΣ • ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΑΝΙΑΔΑΚΗ

Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αρ. εισ. 84-140

ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

τυπωθήτω
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ
ΑΘΗΝΑ 2006

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΚΟΥΡΟΣ - ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΑΝΙΑΔΑΚΗ

Ψυχοπαθολογία Παιδιών και Εφήβων

Αναπτυξιακή Προσέγγιση

487 σσ. (17×24 εκ.) 30,5 δεκαεξασέλιδα

Αριθμός έκδοσης 230

Copyright © τυπωθήτω - ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

© ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΚΟΥΡΟΣ - ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΑΝΙΑΔΑΚΗ

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2002· Δεύτερη έκδοση: Μάιος 2003·

Τρίτη έκδοση: Ιανουάριος 2004· Τέταρτη έκδοση: Απρίλιος 2005·

Πέμπτη έκδοση: Μάιος 2006

Μορφολογία - Τεχνική επιμέλεια: *Χρήστος ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ*

Επεξεργασία κειμένου - Σελιδοποίηση - Φιλμ: *Πάρις ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΗΣ*

Διορθώσεις: *Γωγώ ΠΑΠΑΒΡΑΜΙΟΥ*

Μοντάζ: *Ντίνα ΑΓΓΕΛΟΥ*

Εκτύπωση: *Παναγιώτης ΓΚΟΝΗΣ*

Βιβλιοδεσία: *Θεοχάρης ΠΑΤΟΥΝΑΣ*

Στήσιμο εξωφύλλου: *ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ*

τυπωθήτω - ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΔΙΔΟΤΟΥ 37 - 106 80, ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210 36.42.003 - 210 36.41.996 - 210 36.11.404 - Fax: 210 36.42.030

www.dardanosnet.gr - e-mail: info@dardanosnet.gr

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η ολική, μερική ή περιληπτική αναπαραγωγή και μετάδοση έστω και μιας σελίδας του παρόντος βιβλίου, κατά παράφραση ή διασκευή με οποιονδήποτε τρόπο (μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό κ.λπ. - Ν. 2121/93, άρθρο 51). Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για τις δημόσιες υπηρεσίες, βιβλιοθήκες, οργανισμούς κ.λπ. (άρθρο 18). Οι παραβάτες δώκονται (άρθρο 13) και τους επιβάλλονται κατάσχεση, αστικές και ποινικές κυρώσεις σύμφωνα με το νόμο (άρθρα 64-66).

ISBN 960-402-039-0

Όλα τα αντίτυπα υπογράφονται από τους συγγραφείς

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Πρόλογος 19

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 23-59

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΨΥΧΙΚΩΝ
ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ 24

ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 27

Η ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 28

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ
ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 29

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ 31

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 34

ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 35

ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 37

Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο Ψυχικών Διαταραχών (DSM) 38

Διεθνής Ταξινόμηση των Νόσων (ICD) 39

Η κριτική των κατηγορικών συστημάτων ταξινόμησης 41

Προβληματισμοί σχετικά με τη φύση των αναπτυξιακών διαταραχών 42

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 44

Μέθοδοι αξιολόγησης 46

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ
ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 49

Μέθοδοι αντιμετώπισης 50

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ 61-70

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 62

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ 64

Χρωμοσωμικές ανωμαλίες 64

Η Γενετική της συμπεριφοράς 65

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΥΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ 67

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 69

Κ Ε Φ Α Λ Λ Ι Ο 3

**Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΗΣ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ**

71-84

ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 72

Οι διαπροσωπικές σχέσεις του παιδιού ως παράγοντας «κινδύνου»
για την εκδήλωση κάποιας διαταραχής 74

Οι σχέσεις του παιδιού με τους γονείς του 74

Οι σχέσεις του παιδιού με τους συνομηλίκους του 75

ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 76

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 78

Η «νέα νοσηρότητα» ως πολιτισμική επιδημιολογία 79

Μειονότητες και ψυχοπαθολογία 80

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 81

Μ Ε Ρ Ο Σ Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΔΙΑΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Κ Ε Φ Α Λ Λ Ι Ο 4

**ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ -
ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ**

87-126

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 88

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ 89

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΔΕΠ-Υ 91

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 96

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΔΕΠ-Υ 97

Γενικά 97

Θεωρητικές προσεγγίσεις της ΔΕΠ-Υ 97

Οι σύγχρονες κατευθύνσεις της έρευνας 99

ΤΑ ΣΥΝΟΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΕΠ-Υ 101

ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑ 104

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ 106

Βρεφική ηλικία 106

Νηπιακή ηλικία 107

Σχολική ηλικία 108

Εφηβική ηλικία 110

ΔΕΠ-Υ και ενηλικίωση 112

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΕΠ-Υ 112

Γενικά 112

Μέσα αξιολόγησης 113

Διαφορική διάγνωση 115

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΕΠ-Υ 116

Γενικά 116

Μέθοδοι θεραπευτικής αντιμετώπισης των παιδιών με ΔΕΠ-Υ 117

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 119

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 5

ΕΝΑΝΤΙΩΤΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

127-134

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 128

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΝΑΝΤΙΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ 129

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΝΑΝΤΙΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗΣ
ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ 130

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΝΑΝΤΙΩΤΙΚΗ
ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ 132

Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΕΝΑΝΤΙΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ
ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΔΙΑΓΩΓΗΣ 132

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΤΗΣ ΕΝΑΝΤΙΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ 133

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 133

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 6

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΔΙΑΓΩΓΗΣ

135-163

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 136

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΔΙΑΓΩΓΗΣ ΩΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 137

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΔΙΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ 137

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΔΙΑΓΩΓΗΣ	138
ΕΙΔΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ	139
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΔΙΑΓΩΓΗΣ	140
Βιολογικοί παράγοντες	140
Οικογενειακοί παράγοντες	141
Κοινωνικοί παράγοντες	143
Η αλληλεπίδραση των αιτιολογικών παραγόντων	144
ΤΑ ΣΥΝΟΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΔΙΑΓΩΓΗΣ	145
ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑ	146
Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΔΙΑΓΩΓΗΣ	148
Γενικά	148
Η σχέση μεταξύ εναντιωτικής προκλητικής διαταραχής, διαταραχής διαγωγής και αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας	150
Η έκβαση της διαταραχής διαγωγής σε σχέση με τον τύπο έναρξης της διαταραχής	150
Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΔΙΑΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ	151
Γενικά	151
Μέσα αξιολόγησης	152
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΔΙΑΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ	154
Γενικά	154
Η εκπαίδευση των γονέων	155
Η εκμάθηση κοινωνικών δεξιοτήτων	156
Η πολυσυστημική προσέγγιση	156
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	157

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ (Πρώην νευρώσεις) 165-195

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 166

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ 167

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΑΓΧΟΥΣ 169

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 170

Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΑΓΧΟΥΣ 170

- Διαταραχή Άγχους Αποχωρισμού 170
- Κοινωνική Φοβία (Κοινωνική Αγχώδης Διαταραχή) 173
- Γενικευμένη Αγχώδης Διαταραχή 174
- Ιδιοψυχαναγκαστική Διαταραχή 176
- Ειδική Φοβία (πρώην Απλή Φοβία) 178
- Διαταραχή Πανικού 180
- Διαταραχή Μετά από Τραυματικό Στρες 182

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΑΓΧΟΥΣ 183

- Οι κλασικές θεωρητικές προσεγγίσεις των διαταραχών άγχους 183
- Οι σύγχρονες κατευθύνσεις της έρευνας 184

ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑ 186

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΓΧΟΥΣ 187

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΑΓΧΟΥΣ 188

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΑΓΧΟΥΣ 189

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 192

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 8

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ (Κατάθλιψη)

197-224

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 198

ΟΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ 199

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ 200

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 202

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ 204

- Γενετικές και βιολογικές θεωρίες 204
- Γνωσιακές θεωρίες 206
- Θεωρίες διαπροσωπικών σχέσεων 208
- Περιβαλλοντικές θεωρίες 209
- Αναπτυξιακό μοντέλο 211

ΤΑ ΣΥΝΟΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ 212

ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑ 213

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ 214

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ 216

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ 217

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 219

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ (ή της προσκόλλησης) 227-238

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 228

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ 229

ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΕΣΜΟΥ 229

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ 232

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ 233

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 234

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ 234

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ
ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ 235

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ 235

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 236

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ 239-246

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 240

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ 241

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 242

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ 242

ΤΑ ΣΥΝΟΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ 244

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ
ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ 244

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ 245

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 246

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

(Προβλήματα ομιλίας και μαθησιακές δυσκολίες)

247-282

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 248

Ορισμός των διαταραχών επικοινωνίας και μάθησης 248

Ιστορική αναδρομή 250

A. ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ 251

Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 251

Φωνολογική ενημερότητα 252

Διαταραχές επικοινωνίας 253

Η διάγνωση των διαταραχών επικοινωνίας 254

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ 255

Επιδημιολογία και αναπτυξιακή πορεία των παιδιών με διαταραχή της γλωσσικής έκφρασης 257

Τα πιθανά αίτια και η θεραπευτική αντιμετώπιση της διαταραχής της γλωσσικής έκφρασης 258

ΤΡΑΥΛΙΣΜΟΣ 259

Η διάγνωση του τραυλισμού 260

Επιδημιολογία 261

Η αναπτυξιακή πορεία των παιδιών με τραυλισμό 261

Τα πιθανά αίτια και η θεραπευτική αντιμετώπιση του τραυλισμού 262

B. ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ 264

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 265

ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 266

Η ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 267

Διαταραχή της ανάγνωσης 268

Διαταραχή των μαθηματικών 270

Διαταραχή της γραπτής έκφρασης 271

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ 272

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 274

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ 275

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 277

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

283-317

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 284

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ 286

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ 289

ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ Η ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ
ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 291

Τα διαγνωστικά κριτήρια και η ταξινόμηση της νοητικής υστέρησης
σύμφωνα με το DSM-IV 291

Ο ορισμός και η ταξινόμηση της νοητικής υστέρησης σύμφωνα
με τον Αμερικανικό Σύνδεσμο για τη Νοητική Υστέρηση 293

Η ταξινόμηση της νοητικής υστέρησης σύμφωνα με τον S. Kirk 294

ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ 295

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 297

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 299

Οργανική και πολιτισμική/οικογενειακή νοητική υστέρηση 299

Γενετικοί παράγοντες 300

Περιβαλλοντικοί παράγοντες 303

ΤΑ ΣΥΝΟΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 304

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ 306

Η γνωστική ανάπτυξη και η σταθερότητα του Δείκτη Νοημοσύνης 306

Ο ρόλος των γονέων των παιδιών με νοητική υστέρηση 308

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 309

Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 311

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ 312

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 313

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΑΥΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΧΥΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

319-357

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 320

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ 321

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ 322

Γενικά 322

Η κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη 324

Η γλωσσική ανάπτυξη 327

Η νοητική ανάπτυξη	329
Η στερεότυπη συμπεριφορά	332
ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ	333
ΤΑ ΣΥΝΟΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ	335
ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΧΥΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ	336
Διαταραχή Asperger	336
Διαταραχή Rett	337
Παιδική αποδιοργανωτική διαταραχή	338
Διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή μη προσδιοριζόμενη αλλιώς	338
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ	338
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ	339
Γενετικοί παράγοντες	339
Νευροψυχολογικοί παράγοντες	340
Βιολογικοί παράγοντες	341
Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ	342
Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ	344
Γενικά	344
Διαφορική διάγνωση	346
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ	347
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	350

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ

359-376

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	360
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	361
Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑΣ	362
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ	365
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑΣ	365
Γενικά	365
Βιολογικοί παράγοντες	367
Περιβαλλοντικοί παράγοντες	368
Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ	369
Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑΣ	371
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑΣ	372
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	373

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΜΥΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ (Tic)

377-395

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 378

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ 379

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΜΥΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ 379

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 382

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΜΥΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ 383

ΤΑ ΣΥΝΟΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΜΥΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ 384

ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑ 386

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ
ΜΥΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ 387

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΜΥΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ 389

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ
ΜΥΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ 390

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 391

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΒΡΕΦΙΚΗ, ΝΗΠΙΑΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

397-417

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 398

**A. ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΣΙΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ
ΤΗΣ ΒΡΕΦΙΚΗΣ Ή ΝΗΠΙΑΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 400**

Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΗΣ ΣΙΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ 400

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ 401

ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΗΣ ΣΙΤΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ 402

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ
ΤΗΣ ΣΙΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ 405

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΗΣ ΣΙΤΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ 405

B. ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑ 406

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	406
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ	407
ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ	410
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ	411
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ	413
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	414

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ 419-432

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	420
A. ΨΥΧΟΓΕΝΗΣ ΑΝΟΡΕΞΙΑ	421
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	421
Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΓΕΝΟΥΣ ΑΝΟΡΕΞΙΑΣ	421
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ	423
Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΜΕ ΨΥΧΟΓΕΝΗ ΑΝΟΡΕΞΙΑ	424
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΓΕΝΟΥΣ ΑΝΟΡΕΞΙΑΣ	424
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΓΕΝΟΥΣ ΑΝΟΡΕΞΙΑΣ	425
B. ΨΥΧΟΓΕΝΗΣ ΒΟΥΛΙΜΙΑ	427
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	427
Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΓΕΝΟΥΣ ΒΟΥΛΙΜΙΑΣ	247
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ	428
Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΜΕ ΨΥΧΟΓΕΝΗ ΒΟΥΛΙΜΙΑ	428
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΓΕΝΟΥΣ ΒΟΥΛΙΜΙΑΣ	429
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΓΕΝΟΥΣ ΒΟΥΛΙΜΙΑΣ	429
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	430

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΑΠΕΚΚΡΙΣΗΣ (Ενούρηση-Εγκόπριση) 433-450

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	434
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	435

A. ΕΝΟΥΡΗΣΗ	437
Η ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΥΡΗΣΗΣ	437
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΥΡΗΣΗΣ	438
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΥΡΗΣΗΣ	439
Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΥΡΗΣΗΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	441
Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΥΡΗΣΗΣ	442
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΥΡΗΣΗΣ	443
B. ΕΓΚΟΠΡΙΣΗ	444
ΤΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΓΚΟΠΡΙΣΗΣ	444
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΟΠΡΙΣΗΣ	445
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΓΚΟΠΡΙΣΗΣ	445
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΟΠΡΙΣΗΣ	446
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	447

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 19

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΥΠΝΟΥ

451-463

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	452
Ο ΚΥΚΛΟΣ «ΥΠΝΟΥ-ΕΓΡΗΓΟΡΣΗΣ» ΚΑΙ ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΝΟΥ	452
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΥΠΝΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	454
ΟΙ ΠΡΩΤΟΠΑΘΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΥΠΝΟΥ	456
ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ	459
ΤΑ ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ Η ΕΚΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΥΠΝΟΥ	459
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΥΠΝΟΥ	461
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	462

Ευρετήριο ονομάτων 465

Ευρετήριο όρων 477

Summary 485

Βιογραφικά σημειώματα συγγραφέων του βιβλίου 487

Πρόλογος

Τα τελευταία δέκα χρόνια έχει συντελεστεί τεράστια πρόοδος στην προσπάθεια κατανόησης των διαταραχών συμπεριφοράς των παιδιών. Σήμερα, οι δυνατότητές μας να διακρίνουμε τα προβλήματα τα οποία δημιουργούν δυσκολίες στην ανάπτυξη των παιδιών είναι εξαιρετικά αυξημένες. Μπορούμε πλέον να κατανοήσουμε σε ικανοποιητικό βαθμό τις μαθησιακές δυσκολίες, τις διαταραχές διαγωγής, τις διαταραχές διατροφής και πολλές άλλες διαταραχές οι οποίες πρωτοεμφανίζονται κατά τη βρεφική, την παιδική και την εφηβική ηλικία. Μπορούμε επίσης να διακρίνουμε σαφέστερα πώς διαφοροποιούνται οι διαταραχές συμπεριφοράς των παιδιών και των εφήβων από αυτές των ενηλίκων. Επιπλέον, το ερευνητικό ενδιαφέρον στην παιδοψυχοπαθολογία δεν περιορίζεται μόνο στη μελέτη το παιδιού και της οικογένειάς του αλλά επεκτείνεται και στη διερεύνηση των διαπροσωπικών του σχέσεων γενικότερα, καθώς επίσης και στη μελέτη της επίδρασης του κοινωνικοπολιτισμικού του πλαισίου. Στα πλαίσια αυτής της προόδου, η αναπτυξιακή προσέγγιση στην παιδοψυχοπαθολογία είναι πια επιβεβλημένη.

Ορισμένοι από τους τομείς στους οποίους εστιάζεται η έρευνα στην αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία είναι κυρίως η αιτιολογία των διαφόρων διαταραχών, η εκδήλωσή τους στις διάφορες φάσεις της ανάπτυξης καθώς και η πιθανή σχέση τους με υγιή στοιχεία της συμπεριφοράς. Στην αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία συνδυάζεται η μελέτη της φυσιολογικής ανάπτυξης με τη μελέτη της παθολογικής συμπεριφοράς και διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο οι ψυχικές διαταραχές επηρεάζουν την ανάπτυξη, και αντίστροφα. Η αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία έχει ως αφετηρία της τη διαπίστωση πως οι δυσπροσάρμοστες μορφές συμπεριφοράς δεν εμφανίζονται ξαφνικά αλλά έχουν συνήθως κάποια προϊστορία.

Στην αναπτυξιακή προσέγγιση της ψυχοπαθολογίας, η έννοια της συνέχειας είναι κεντρικής σημασίας. Η έννοια της συνέχειας αναφέρεται στο βαθμό στον οποίο η ψυχοπαθολογία μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου. Αυτή η δυναμική προσέγγιση αντανακλά ουσιαστικά τη μεγάλη στροφή από την παλαιότερη στατική κατεύθυνση της έρευ-

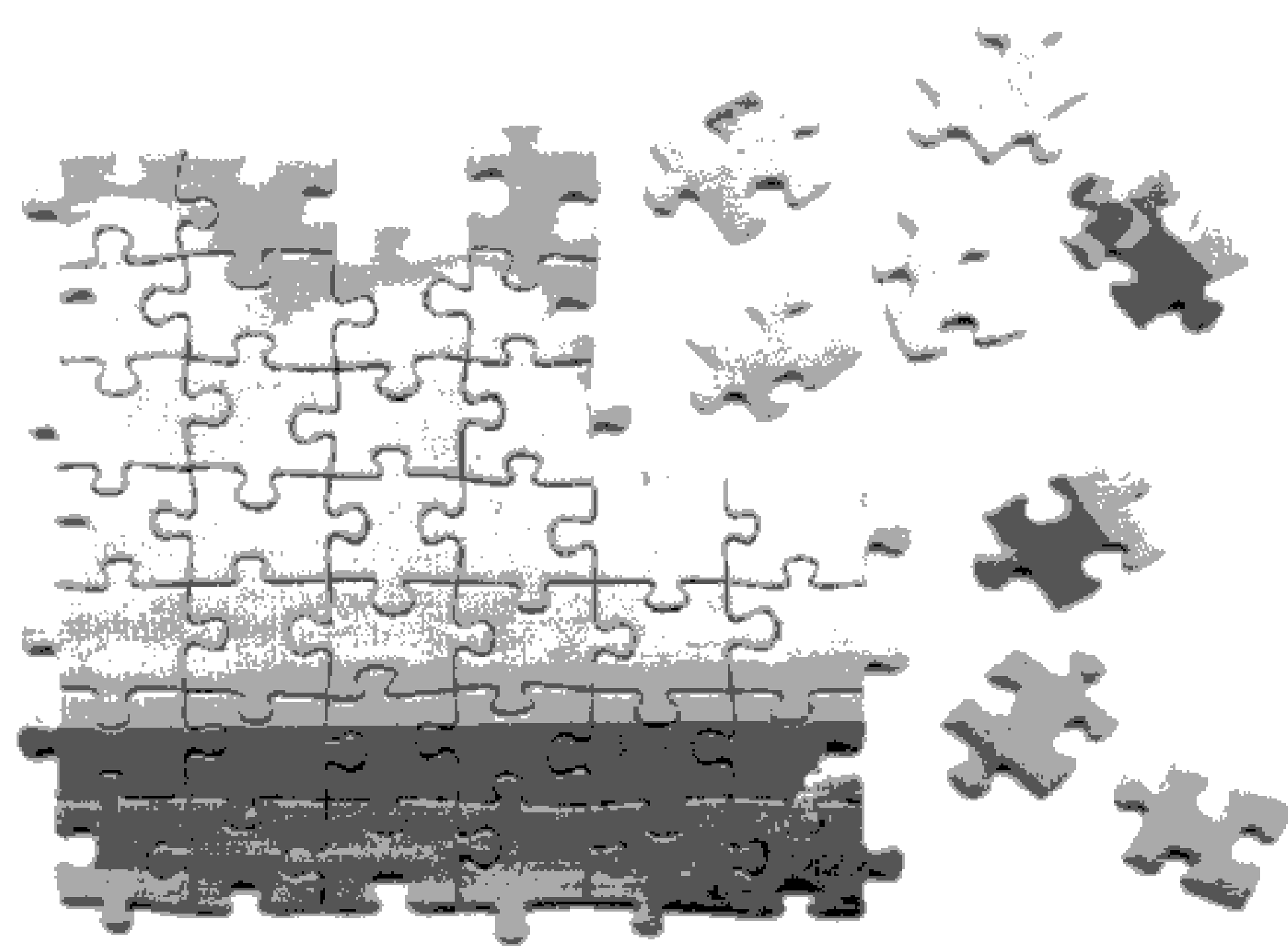
νας, η οποία εστιάζοταν στην απλή περιγραφή των ψυχικών διαταραχών. Στα πλαίσια της αναπτυξιακής προσέγγισης διερευνάται η αναπτυξιακή πορεία των ατόμων με ψυχικές διαταραχές προκειμένου να εντοπιστούν τόσο οι παράγοντες που ευθύνονται για την εμφάνιση κάποιας διαταραχής όσο και αυτοί που συμβάλλουν στην πρόληψη της εμφάνισής της.

Στο βιβλίο αυτό παρουσιάζονται βασικά οι διαταραχές οι οποίες, σύμφωνα με το διαγνωστικό εγχειρίδιο DSM- IV, συνήθως διαγιγνώσκονται για πρώτη φορά κατά τη βρεφική, παιδική ή εφηβική ηλικία. Παρουσιάζονται επίσης ορισμένα προβλήματα, όπως για παράδειγμα η παχυσαρκία, τα οποία δεν αναφέρονται ως αυτοτελείς διαγνωστικές κατηγορίες αλλά αποτελούν συχνά τη γενεσιουργό αιτία σοβαρών προβλημάτων για τα παιδιά και τους εφήβους.

Η κάθε διαταραχή αποτελεί ξεχωριστό κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάζονται η κλινική εικόνα της διαταραχής, τα διαγνωστικά της κριτήρια, η επιδημιολογία, η αιτιολογία καθώς επίσης και η θεραπευτική της αντιμετώπιση. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο η ύπαρξη κάποιας διαταραχής επηρεάζει την αναπτυξιακή πορεία του ατόμου.

Μάρτιος 2002
Ε. ΚΑΚΟΥΡΟΣ & Κ. ΜΑΝΙΑΔΑΚΗ

Στο βιβλίο αυτό πραγματοποιείται μία λεπτομερής παρουσίαση ολόκληρου του φάσματος της ψυχοπαθολογίας με έναρξη κατά τη βρεφική, παιδική και εφηβική ηλικία, σύμφωνα με τα διαγνωστικά κριτήρια του DSM-IV. Παρουσιάζονται επίσης ορισμένα προβλήματα, όπως για παράδειγμα η παχυσαρκία, τα οποία δεν αναφέρονται ως αυτοτελείς διαγνωστικές κατηγορίες αλλά σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να αποτελούν τη γενεσιουργό αιτία σοβαρών προβλημάτων για τα παιδιά και τους εφήβους. Η παρουσίαση αυτή στηρίζεται στα πιο σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα από τη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία, καθώς επίσης και στην πολύχρονη κλινική και ερευνητική εμπειρία των συγγραφέων. Η κάθε διαταραχή περιλαμβάνεται σε ξεχωριστό Κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάζονται η κλινική εικόνα της διαταραχής, τα διαγνωστικά κριτήρια, επιδημιολογικά στοιχεία, καθώς επίσης και οι σύγχρονες θεωρίες για την αιτιολογία της και οι βασικές θεραπευτικές μέθοδοι. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατανόηση της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο άτομο με τη διαταραχή και το περιβάλλον του σε κάθε αναπτυξιακό στάδιο. Παρουσιάζονται επίσης οι βασικότερες θεωρητικές προσεγγίσεις της ψυχοπαθολογίας, ενώ ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη γνωσιακή-συμπεριφορική προσέγγιση. Σκοπός του βιβλίου αυτού είναι να αποτελέσει ένα βασικό εγχειρίδιο τόσο για τον φοιτητή της ψυχολογίας όσο και για τον επαγγελματία κλινικό παιδοψυχολόγο, αλλά και για όλους όσους ενδιαφέρονται να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την ψυχοπαθολογία των παιδιών και των εφήβων.

τυπωθήτω

ISBN 960-402-039-0

9 789604 020393